

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LETTO—YEAR XI. Cena lista je \$3.00

Entered as second-class matter January 22, 1918, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

CHICAGO, ILL., pondeljek, 2. decembra (Dec. 2) 1918. Subscription \$3.00 Yearly

STEV.—NUMBER 281.

Published and distributed under permit (No. 148) authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Chicago, Illinois. By order of the President, A. S. Burleson, Postmaster General.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

ITALIJANI SILJO DALJE V JUGOSLAVIJO.

Italijani so zopet zasedli Reko in Srbi so se umaknili. Francoski v Dalmaciji.

SLOVENSKA DEPUTACIJA PRI LANSINGU.

Chicago, Ill. 1. dec. — V soboto popoldne je odpotovala v Washington deputacija Slovenskega republičanskega združenja — Etbin Kristan, Frank Kerže in John Ermen — ki je danes že tamkaj. Deputacija obiše državnega tajnika Lansinga v zadevi jugoslovansko-italijanskega vprašanja.

Amsterdam. — Z Reke čez Bern poročajo, da so srbske čete zapustile Reko po odloku zavezniških zastopnikov, ki so imeli tamkaj konferenco v ta namen. Takoj po odhodu Srbov so Italijanske čete ponovno okupirale mesto.

Vrhutega so Italijani okupirali Kukajanovo, Drago in Kostrenje vzhodno od Reke.

Hrvatski Narodni Svet v Zagrebu je imel takoj nato zborovanje, na katerem je sklenil energično protestati pri vseh zavezniških vihdah proti početju Italijanov.

Italijanski poveljnik na Reki je posel protiprotest, češ da je ondine italijansko prebivalstvo v nevarnosti, ako mesto ostane pod kontrolo Jugoslovanov. Vrhovni poveljnik v Solunu je nato aranžiral, da pride divizija francoskega vojaštva na Reko; dalje bodo francoske in Italijanske čete skupno okupirale važna mesta v Dalici.

(Pred nekaj dnevi je bilo poročano, da pridejo ameriške čete na Reko, v Trst in Zader. Iz gornjega telegrama je pa razvideti, da se to še ni zgodilo in morda se sploh na zgorodi. Op. ured.)

Italijani okupirali Inomost.

Rim. — Italijanske čete so zadnji petek zasedle Inomost, glavno mesto Tirolske. Okupiran je bil tudi Landeck zapadno od reke Inn. Nemško prebivalstvo v Inomostu je sprejelo Italijane zelo hladno, toda zadrži se mirno.

Jugoslovansko združenje.

Kodanj, 1. dec. — V soboto so se skeli v Zagrebu zastopniki vseh političnih strank in proklamirali združitev vseh jugoslovanskih okrožij v mejah nekdaj Avstro-Ugrske s Srbijo in Črno Goro.

DVAJSETLETNO DELO 100,000 DELAVEV JE POTREBNO, DA EBRSE SLEDOVE VOJNE V FRANCIJI.

New York, N. Y. — Stephane Lauzanne, urednik dnevnika "Le Matin" v Parizu, je na tukajnjem shodu dejal, da je treba 100,000 delaveev, ki delajo skozi dvajset let, da dobi severna Francija tako lice, kakršno je imela pred vojno. Francijeji je nemogoče preskrbiti to armado delaveev in potreben material za gradnjo 350,000 zrušenih poslopij.

Lauzanne je menil, da je najboljša garancija za mir, da se kazujejo kajzer in drugi krive, ki so povzročili svetovno vojno.

SKOZI DESET MESECEV SE BODO VRAČALI AMERIŠKI VOJAKI DOMOV.

Washington, D. C. — Po načrtih vojnega depahtmenta sse bodo domov vracajoči vojaki izkravali v New Yorku, Newport Newsu, Vašingtonu, Charlestonu, S. C. Čeprav se bodo poslužili nemških parnikov za vracanje ameriških vojakov, bodo zadnji ameriški vojaki dospeli domov po osemih mesecih. Če bo dolek vracajočih vojakov trajen, da bodo divizija po sodbi konzervativnih eniciev dospela v Združene države komaj pred oktobrom 1919.

VREME.

Chicago in okolica: V pondeljek in torek jasno in mrzlo. Zapadni tretovi.

WILSON GOVORI DANES PRED KONGRESOM.

Predsednik odpotuje jutri v Francijo. Z njim pojde štirje profesorji-svetovalci.

AMERIŠKA MIROVNA KOMISIJA.

Washington, 1. dec. — Predsednik Wilson stopi v pondeljek ob eni uri popoldne pred kongres, kjer prečita svojo letno poslanico. Skupno zborovanje senata in poslanske zbornice je bilo aranžirano že v petek.

V torek pa odpotuje predsednik Wilson v Evropo na mirovni kongres.

Washington, D. C. — Predsednik Wilson je imenoval mirovne komisarje, ki gredo v Francijo k mirovni konferenci.

Komisarji so:

Woodrow Wilson, predsednik Združenih držav.

Robert Lansing, državni tajnik. Edward M. House, predsednik zastopnik v Versaillesu.

Henry White, bivši poslanik v Italiji in Franciji.

General Tasker H. Bliss, ameriški vojaški svetovalci v najvišjem vojnem svetu.

Komisarji se ukrejajo na parnix "George Washington" po predsednikovi adresi na kongres. To se zgodi mogoče v pondeljek ali torek.

Ko se predsednik vrne v Združene države, zavzame njegovo mesto Newton D. Baker, vojni tajnik.

V političnih krogih govorijo, da bo ameriška delegacija zagovarjala ligo narodov in mednarodno razsodisčje, ki bo uravnavalo mednarodne spore. Če se narod ne bo hotel podprtvi izreku mednarodnega razsodisča, stopi v akcijo socialisti med delavstvom, izvoliško radikalne zastopnike.

Predsednika bodo spremili kot zvezdenci štirje profesorji: Archibald C. Coolidge, zgodovinar in knjižničar, Charles H. Haskins, zgodovinar, profesor politične ekonomije in dekan umetnosti in znanosti, Roland B. Dixon, antropolog, arheolog in etnolog, in Robert H. Lord, specialist ruske in balkanske zgodovine.

MEDNARODNA DELAVSKA KONFERENCA.

Washington, D. C. — "Ameriška delavska federacija" naznana, da namerava sklicati mednarodno delavske konferenco za tisti čas, ko se vrši mirovna konferenca.

Delavstvo hoče, da se njegov glas sliši in vpošteva na mirovni konferenci.

V delavskih krogih je povzročila velik vzneviri, da zavezniški narodi ne bodo dovolili delavske konference. Francoska delavska delegacija je apelirala na francoskega ministrskega predsednika, da dovoli obdržavati konferenco, toda Clemenceau je odgovoril, da je to stvar kabimenta in zaveznikov.

Gompers, predsednik "Ameriške delavske federacije", se je odpeljal v New York, da konferira z delavskimi voditelji glede mednarodne delavske konference.

Samoodločevanje za vsa Angliji podložna ljudstva.

Odstranitev vseh vojnih omejnosti in popolna odprava konstrukcije.

Tako jasno podržavljenje zemljic, rudnikov, železnic, parnikov, tovarn in električne sile.

Tako jasno zgraditev miljon hiš od države za delavce in izboljšanje delavskih razmer.

Garino naj odpade.

Posebni davek na kapital za odplačevanje vojnega dolga.

Naraščajoči direktni davek na profit.

Nemci oddali ruske bojne ljudje.

London, Ill. — Dr. C. St. Clair Drake, ravnatelj državnega zdravstvenega departmента, izjavlja, da je španška influenzna epidemija v Illinoisu 22,566 oseb. Bolezen se razsaja v južnem delu države in Drake računa, da številka naraste na 25,000 do 1. januarja. Vseh bolnikov na influenzi je bilo v državi do danes okrog 350,000.

22,566 OSEB UMRLO ZA INFLUENZO V ILLINOISU.

Springfield, Ill. — Dr. C. St. Clair Drake, ravnatelj državnega zdravstvenega departmента, izjavlja, da je španška influenzna epidemija, ki je v Illinoisu 22,566 oseb. Bolezen se razsaja v južnem delu države in Drake računa, da številka naraste na 25,000 do 1. januarja. Vseh bolnikov na influenzi je bilo v državi do danes okrog 350,000.

London, 1. dec. — Admiraliteta

delavske stranke tudi izjavlja, da so Nemci izrodili zavezniško brodovju ruske bojne pravice in enako mezzo za ženske kajze in svoje submarinke, ki so jih držali v česnomorski luki Sebalstopol.

KJE JE DELAVSKI DELEGAT? A. F. OF L. POŠLJE DEPUTACIJO V PARIZ.

Ameriška Delavska Zveza je nezadovoljna, ker ni Wilson imenoval delegata iz njih.

AMERIŠKA MIROVNA KOMISIJA.

London, 1. dec. — Alexander F. Kerenski, bivši predsednik ruske provizorične vlade, je včeraj dejal v intervjuju: "Zavezniški so izdali Rusijo. Zasadili so nož v hrbel ruski demokraciji." Nato je rekel, da je Rusija v prvih treh letih vojne izgubila dva milijona mož, toda ententa noče tega vpoštovati in ne da Rusiji priložnosti, da bi bila zastopana na mirovni konferenci.

Washington, D. C. — Predsednik Wilson stopi v pondeljek ob eni uri popoldne pred kongres, kjer prečita svojo letno poslanico. Skupno zborovanje senata in poslanske zbornice je bilo aranžirano že v petek.

London, 1. dec. — Ameriška Delavska Zveza je nezadovoljna, ker ni Wilson imenoval delegata za mirovni kongres.

London, 1. dec. — Ameriška Delavska Zveza je nezadovoljna, ker ni Wilson imenoval delegata za mirovni kongres.

London, 1. dec. — Ameriška Delavska Zveza je nezadovoljna, ker ni Wilson imenoval delegata za mirovni kongres.

London, 1. dec. — Ameriška Delavska Zveza je nezadovoljna, ker ni Wilson imenoval delegata za mirovni kongres.

London, 1. dec. — Ameriška Delavska Zveza je nezadovoljna, ker ni Wilson imenoval delegata za mirovni kongres.

London, 1. dec. — Ameriška Delavska Zveza je nezadovoljna, ker ni Wilson imenoval delegata za mirovni kongres.

London, 1. dec. — Ameriška Delavska Zveza je nezadovoljna, ker ni Wilson imenoval delegata za mirovni kongres.

London, 1. dec. — Ameriška Delavska Zveza je nezadovoljna, ker ni Wilson imenoval delegata za mirovni kongres.

London, 1. dec. — Ameriška Delavska Zveza je nezadovoljna, ker ni Wilson imenoval delegata za mirovni kongres.

London, 1. dec. — Ameriška Delavska Zveza je nezadovoljna, ker ni Wilson imenoval delegata za mirovni kongres.

London, 1. dec. — Ameriška Delavska Zveza je nezadovoljna, ker ni Wilson imenoval delegata za mirovni kongres.

London, 1. dec. — Ameriška Delavska Zveza je nezadovoljna, ker ni Wilson imenoval delegata za mirovni kongres.

London, 1. dec. — Ameriška Delavska Zveza je nezadovoljna, ker ni Wilson imenoval delegata za mirovni kongres.

London, 1. dec. — Ameriška Delavska Zveza je nezadovoljna, ker ni Wilson imenoval delegata za mirovni kongres.

London, 1. dec. — Ameriška Delavska Zveza je nezadovoljna, ker ni Wilson imenoval delegata za mirovni kongres.

London, 1. dec. — Ameriška Delavska Zveza je nezadovoljna, ker ni Wilson imenoval delegata za mirovni kongres.

London, 1. dec. — Ameriška Delavska Zveza je nezadovoljna, ker ni Wilson imenoval delegata za mirovni kongres.

London, 1. dec. — Ameriška Delavska Zveza je nezadovoljna, ker ni Wilson imenoval delegata za mirovni kongres.

London, 1. dec. — Ameriška Delavska Zveza je nezadovoljna, ker ni Wilson imenoval delegata za mirovni kongres.

London, 1. dec. — Ameriška Delavska Zveza je nezadovoljna, ker ni Wilson imenoval delegata za mirovni kongres.

London, 1. dec. — Ameriška Delavska Zveza je nezadovoljna, ker ni Wilson imenoval delegata za mirovni kongres.

London, 1. dec. — Ameriška Delavska Zveza je nezadovoljna, ker ni Wilson imenoval delegata za mirovni kongres.

London, 1. dec. — Ameriška Delavska Zveza je nezadovoljna, ker ni Wilson imenoval delegata za mirovni kongres.

London, 1. dec. — Ameriška Delavska Zveza je nezadovoljna, ker ni Wilson imenoval delegata za mirovni kongres.

London, 1. dec. — Ameriška Delavska Zveza je nezadovoljna, ker ni Wilson imenoval delegata za mirovni kongres.

London, 1. dec. — Ameriška Delavska Zveza je nezadovoljna, ker ni Wilson imenoval delegata za mirovni kongres.

TRGOVSKIE SITNOSTI MED ANGLIJO IN AMERIKO.

Anglija je pokupila sladkor drugje kljub nasprotnemu dogovoru z ameriško vlado.

KONFERENCA.

Washington, D. C. — Živejni program Amerike in zaveznikov je preluknan. Kakšen aranžma doseže Herbert Hoover, ameriški živilski upravitelj, v Evropi je danes uganka.

London, 1. dec. — Alexander F. Kerenski, bivši predsednik ruske provizorične vlade, je včeraj dejal v intervjuju: "Zavezniški so izdali Rusijo. Zasadili so nož v hr

PROSVETA

GLASILLO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Izhaja dnevno razen nedelj in praznikov.

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Ekokopisi se ne vražajo.

Narodnina: Zedinjeno države (izven Chicago) in Canada \$2 na leto \$1.50 za pol leta in 75¢ za tri meseca; Chicago in inozemstvo \$4.50 na leto \$2.25 za pol leta, \$1.12 za tri meseca.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Issued daily except Sunday and Holidays.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$3 per year
Chicago and foreign countries, \$4.50 per year.

Address:

"PROSVETA"

2657 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

Telefon Lawndale 4635.

Datum v oklepjanju n. pr. (Nov. 30-18) poleg valjega imena in naslova poslani, da vam je s tem dnevnem poteka naravnina. Posnovite jo pravno, da se vam ne ustavi list.

IMPERIALIZEM IN TAJNA DIPLOMACIJA STABRAT IN SESTRA.

Ce bo mirovna konferenca tajna, tedaj ni pričakovati pravega miru.

Tajna diplomacija, to je tajno sklepanje pogodb med različnimi vladami, je bila že od pamтивeka blagoslov zatirane, avtokrate ter mednarodne izkorisčevalce in deželo roparje, medtem ko je bila prokletstvo za garajoči ljudstva.

Tri četrtine odgovornosti za pravkar končno, največjo vojno v zgodovini človeštva je pripisati tajni diplomaciji, tajnim visokopolitičnim intrigam in tajnim zartam med monarhi in velekapitalisti.

Ravnokar objavljeni tajni uradni dokumenti v Monakovem potrjujejo splošno slutnjo, da je avstro-nemški monarho-kapitalo-imperializem povzročil štiriletno klanjje smrt petih milijonov mladih in krepkih mož. Bila je demonska zarota v Berlinu in na Dunaju; bila je satanska zarota proti vsemu svetu. In kadar objavijo ostale tajne pogodbe, ki leže v arhivih bivše kajzerjeve vlade v Berlinu in na Dunaju, tedaj bo zasmrdelo mnogo bolj kako je zasmrdelo iz Petrograda, ko so boljševiki objavili na sprotni kup tajne diplomacije.

Vojna je bila plod tajnih intrig in zarot in te intrig ter zarote so zopet porodile kontraintrigi in zarote kako je razvideti iz tajnih pogodb, objavljenih pred enim letom v Petrogradu, na temelju katerih so bile sestavljeni pogoj premirja.

Premirje je pač moralno biti takšno, da u. . . militistično moč sovražnika in premirje po vseh postavah še ni mir. Ako ne bi svet vedel za tajne pogodbe, ki so bili podpisane leta 1915 v Londonu, Parizu in Petrogradu, bi se ne vznemirjal nihče, ampak nesrečni boljševiki so objavili pogodbe in svet se danes čudi, ko vidi, da so se za vezniki ozirali natančno do pike na dotične pogodbe, ki so določili pogoje premirja kljub temu, da so v načelih sprejeli Wilsonov mirovni program.

V tajni pogodbi med Italijo in zavezniški so določeni ravno tiste meje bodoče Italije kadar se danes vleče okupacijska črta v jugoslovanskih deželah.

Najmanjšega dvoma ni več, da so zavezniški imeli obširni program za aneksije kakor ga je imela Nemčija; Avstrijo vred, in če bi bila ententa zmagala sama brez Amerike, bi bili imeli imperialistični mir, ki bi bil pre ali sleg porodil nove konflikte in novo vojno ravno tako kakor če bi bila zmagala Nemčija.

Ruska revolucija in vstop Amerike v vojno sta zasukala položaj, ampak tajne pogodbe so ostale v veljavi Amerika je pomogla s krvjo in denarjem zavezniškom državam. Bliža se mirovni kongres. Med vojno je bilo v zavezniških državah veliko navdušenje za Wilsonova mirovna načela; povsod se je govorilo in pisalo o vojni za demokracijo. Zdaj pa prihajajo iz Evrope glasovi, ki posnemijo, da delo tajne diplomacije ni mrtvo, temveč je le spajo, dokler je bilo treba pošiljati denar in čete v Evropo. Italija kriči po svojih "zgodovinskih praviceah" in v Pariz ter Londonu je precej simpatij do teh "pravie" — kajti tako veleva tajna pogodba! Križajo se zahteve po aneksijah, prepričajo se za nemške kolonije in angleški državni pravijo, da je velika mornarica — najboljša liga narodov.

Ako bodo imeli diplomatje Anglije, Francije in Italije glavno besedo na mirovem kongresu, in če bo kongres zboroval tajno — kakor zahtevajo gotovi zavezniški krog — tedaj ne moremo pričakovati pravilenega miru. Aneksije bodo, in še predno bo podpisan mir, bodo že ustvarjeni vzroki za novo vojno.

Amerika ni šla v vojno za aneksije niti za noben materialni dobitek. Predsednik Wilson je slovesno izjavil, da je Ameriko vodila le ena ideja in eden cilj: Poraz avtokracije in zmaga demokracije.

Predsednik Wilson pojde na mirovni kongres. Prva točka njegovega mirovnega programa je javna diplomacija, odprtvo zborovanje mirovnih delegatov in sklepanje miru. Avtokracija je poražena in cilj Amerike je dosežen. Vemo, da so tudi v Ameriki ljudje, ki nasprotujejo Wilsonu in ki bi radi videli, da se podpiše imperialistični mir — ampak da danes še nimamo dokaza, da bi se Wilson ozira na želje teh ljudi.

Wilson ima velik vpliv med narodi v Evropi; ima ga pri angleškem in francoskem delavstvu. Mednarodno delavstvo hoče istočasno zborovati v Parizu in skrbeti, da se sklene pravični mir in odpravi vojna za vselej. Vsi prizadeti narodi so poverili svoje zadeve Wilsonu, ker mu najbolj zaupajo. In v teh narodih in v masah zavezniškega ter ameriškega delavstva bo imel Wilson največjo moralno oporo, imel bo mandat, katerega zavezniški imperialisti, očetje in pristaši tajnih pogodb ne morejo prezreti.

Zaupamo v Wisona in nadejamo se, da njegova krepita beseda podere zlobne nakane angleško-francosko-italijanskih imperialistov.

Dopisi.

Indianapolis, Ind. — Dne 10. novembra, ko pišem ta dopis, so priceli tudi tu nositi maske, da se judje ubranijo pred bacili influenze. Do sedaj je tu umrl že trideset Slovencev. Med umrili so slediči člani SNPJ. Frančiška Repovš, starca 25 let; Anton Marič, star 35 let. Nadalje Val Trušnik, star 30 let, član SSPZ. Upravlji so tudi slediči člani drugih organizacij, katerih imena mi niso znana natančno: Mary Perkoč, starca 25 let; Jos. Pečnik, star 35 let; Mike Slemenček, star okoli 35 let; John Mausar, star 30 let; Mary Straj, starca 25 let. Bolnih je še okoli štirideset Slovencev; nekateri so krizo že prestali in se jim zdravje obrača. Društvo, oziroma bližnje jednot bodo vključiti te epidemije.

Epidemija se je poslovila, s tem pa so moje misli prešle tudi na druge predmete, na stvari, ki delajo danošnjo zgodovino. Vojna je minila. Kako je rajal svet, v nepopisnem veselju vsled konca vojne in zavezniške zmage. Veselo se vodilni krogi zavezniških držav, veselo se demokratični elementi v centralnih državah, veselo se Čehoslovaki, Poljski veselili so se Jugoslovani in vse to veselje je imelo svoj vir v padcu kajzertizma. Na kratka reč, demokracije nad avtokracijo.

Kaj pa Jugoslovani? Zanje je poražena ena avtokracija. Druga pa se sila na površje. Usoda jih je razdelila na razne teritorije, upadajoče pod vlade raznih držav. Jugoslovani so zeleni poraz centralnim silam, poraz karferske avtokracije, kajti ta poraz je prisnjal možnost združenja jugoslovanskim narodom. Sedaj pa se temu združenju postavljajo na pot nove sile, ki mu nasprotujejo, ki hočejo uganjati staro, imperialistično načelo, da imajo zmagovalci pravico deliti ozemlje prema gane države.

Med primorski Slovenci, med dalmatinske Hrvate, in splošno med vse slovenski in hrvatski narod v domovini je prišla nekakšna mora, nekak Demoklejev mreč, ki visti na tanki niti, in ogroža bodočnost Jugoslovov. Kaj imajo primorski Slovenci od konca vojn?

Kaj od podpisanega premirja? Narodnost sovraštvo med Italijani in Jugoslovani je buknilo na dan z vso svojo silo. Jugoslovani se boje Italije, ki steza poželjivo svoje roke po jugoslovenskih zemljah. Ako pridejo deli jugoslovenskega teritorija, katerega zahtevajo italijanski aneksisti pod Italijo, potem okupiranec ne čaka prav nič boljša usoda. Čez štiristo let jih je tlačila habsburška kastila, sedaj, po štiri sto letih, ko se jim je prikazala zarja osvoboditve, pa naj ta zarja zopet otemni na ljubo italijanski imperialistični politiki. V kolikor je meni znano, niso Italijani še nikoli delili dobro Slovenia, nikoli pomagali našemu narodu v njihovem pravilnem boju. Pač pa je še danes resnica, da je v Italiji precej močna struja, ki bi rajše videl, da Italija meji na oslabljeno habsburško monarhijo, kakor pa na združeno Jugoslavijo, ki bi imela vse pogoje za kulturno in gospodarsko razvijanje. Taka Jugoslavija se jim zdi nevarna za ogroženje njihovih imperialističnih aspiracij.

Poleg navedenih imen v zadnjem mojem dopisu bi se moralno dali še sledeče: "V šolskem letu 1917-18 je napsalo v učilišču Dubuque osem slovenskih dijakov, ki so ga vse dokončali.

V šolskem letu 1918-19 pa je stopilo v šolski redaj tega učilišča sedemnajst slovenskih dijakov. Od teh nas je se petnajst tuj, kajti dva sta odpotovala."

V moje poročilu v omenjeni izdaji Prosvete pa je bilo pomembno poročano, da je bilo sedem devenskih dijakov v učnem letu 1917-18, glasiti bi se moralno osem. Nadalje je bilo poročano v dotednjem dopisu, da nas je v letosnjem učnem letu deset slovenskih dijakov, glasiti bi se moralno petnajst in da naj je bilo prej sedemnajst. Toleliko v pojazilu.

Karl H. Poglodič, Dubuque College, Dubuque, Iowa.

Camp Sherman, O. — Oho, lo kateri dejal, od kje je pa zopel Ribnica prineslo v Prosveto?

Na to vprašanje kar naprej odgovorim: Iz taborišča Sherman.

Kakor izprevidim, imajo dopisnik naših slovenskih listov zadnje tedne največ opravila s španško influenco. Tudi v našem taborišču je bilo prve dni v oktobru obolelo za to epidemijo preečanje ložaj za italijanske imperialiste.

in kaka je naša politika med ameriškimi Jugoslovani? Razcepni razcepni, kakor krilo stare "opernice", všečo razne jugoslovanske struje, vsaka v svoj taror, vsaka na svoj način. Pri tem nevede ne manjka natolevanja, sodelovanja, laži, denuncirjanja itd. ne stranke čez drugo. S tako takiko pa se ne doseže drugega, kajti blatenje ameriških Jugoslovov v ameriški javnosti. Pazno sledujem ameriško jugoslovansko časopisje, toda reči moram, da nisem še videl črno na belem, ne velo na črnu, da je Slov. narave že kaj dobrega dosegla s tem, da je imenovala pristaše Slov. rep. združenja boljševike, anarchiste, izdajalce, spione itd. Koliko psovanja so nagromadili samo proti eni osebi, Etibiju Kristanu. Kaj so dosegli s tem? Nič hruega, kajtor lezmerno razburjenje v slovenski politični javnosti in tej deželi. Danes temu Kristanu priznavajo, da je demokrat, da je silno veliko storil za pravo demokratične zavesti med ameriški Sloveni. Niti političnih zmožnosti mu ne odrekajo. Koliko bila so nametali manj samo zato, ker je socialist. Danes je ta Kristan v ameriški jugoslovanski javnosti zmagovalec. Program Slovenskega republičanskega združenja se je izkazal za edino sposobnega v sedanjem krizi. Znameno, da so ga začrtali možje, ki niso opazili, kdaj so jo zapustili zadnjih bolniki, oboleni za influencijo, in odliči k svojim oddelkom. Cudno se mi zdi, da sem ostal ves čas te epidemije zdrav, kajti prve dni epidemije sem delal od 15 do 16 ur dnevno med bolniki, bolnimi in influenčnimi ali plučnimi.

Stevilo vojakov. Stroge zdravstvene naredbe, naporno delo zdravnikov, bolniških strežnic in vojakov, pridejnih sanitarnih oddelku, vse to je pripomoglo, da smo v par jednih bolezni popolnoma omejili. Dasiravno delam v tukajšnjem vojaški bolnici, niseniti opazil, kdaj so jo zapustili zadnjih bolniki, oboleni za influencijo, in odliči k svojim oddelkom. Cudno se mi zdi, da sem ostal ves čas te epidemije zdrav, kajti prve dni epidemije sem delal od 15 do 16 ur dnevno med bolniki, bolnimi in influenčnimi ali plučnimi.

Epidemija se je poslovila, s tem pa so moje misli prešle tudi na druge predmete, na stvari, ki delajo danošnjo zgodovino.

Vojna je minila. Kako je rajal svet, v nepopisnem veselju vsled konca vojne in zavezniške zmage. Veselo se vodilni krogi zavezniških držav, veselo se demokratični elementi v centralnih državah, veselo se Čehoslovaki, Poljski veselili so se Jugoslovani in vse to veselje je imelo svoj vir v padcu kajzertizma. Na kratka reč, demokracije nad avtokracijo.

Kaj pa Jugoslovani? Zanje je poražena ena avtokracija. Druga pa se sila na površje. Usoda jih je razdelila na razne teritorije, upadajoče pod vlade raznih držav. Jugoslovani so zeleni poraz centralnim silam, poraz karferske avtokracije, kajti ta poraz je prisnjal možnost združenja jugoslovanskim narodom. Sedaj pa se temu združenju postavljajo na pot nove sile, ki mu nasprotujejo, ki hočejo uganjati staro, imperialistično načelo, da imajo zmagovalci pravico deliti ozemlje prema gane države.

Slovensko republičansko združenje je edina prava organizacija, ki je zmožna voditi jugoslovansko politiko in tej deželi v sedanjem situaciji. To je eden zavzetih ciljev, ki delajo vse s predvarkom, zato tudi ta organizacija ni dosegla blamž, katerimi se lahko ponašajo nasprotna organizacija. Vodilni krogi SRZ bodo gotovo tudi sedaj vse storili, da se omogoči pravi izhod iz sedanjih situacij, v katerih se sedaj nahaja jugoslovansko vprašanje. Narod pa bo, kakor doslej, tudi v bodoče stal na njihovih strani in jih podpiral v njihovih stremljajih gmočno in moralno.

Jaz ne pišem teh vrstic iz kakih sebičnih razlogov. V domovini niso nikakih gmočnih interesov. Sem ameriški državljan in se ne mislim poverniti v mojo prejšnjo domovino. Te vrstice pišem zato, ker želim, da se sklene mir na podlagi pravilnih principov predsednika Wilsona, kar bo pomenilo tudi resnično osvobojenje Jugoslovov pred imperialističnimi vplivi vseh zunanjih držav. Sreča boli, ki vidi, da za malo slovenski narod še ni minila ura preiskušnje. Njegova borba za osvobodenje še ni končana. Toliko rasa, dokler Slovenci in ostali Jugoslovani ne dosegajo njihovega glavnega cilja za združenje vseh jugoslovenskih teritorijev v demokratično federativno republiko, smo jim dolžni nuditi vso svojo pomoč tudi ameriški Sloveni. Zato: vse na delo!

Joseph Hiti, Base Hospital, Camp Sherman, O.

Rio Grande Valley, Texas. — Texas je največja država v okviru mogočne ameriške republike; njena površina meri več kot štirinajst severovzhodnih držav ameriške republike. Kakor druge ameriške države, tako se tudi država Texas rapidno razvija. Mesta rastejo nevjetno hitro; odpirajo se naravni zakladi, divje pokrajine se spreminjajo v bogata polja, vendar pa bodo vseh silnega rivala napredka pretekla še leta in leta, preden bodo dosegli skrivne naravne zaklade katerih je nedvomno več mnogo nedotaknjivih. Leta 1916 leta bodo pretekla, predno bodo te prazne in divje pokrajine bogate zemlje postala evezna polja ter rodila sadove slovenski družbi.

Texas je Slovencem le malo znani deželi; najbrže iz vroča, ker tu ni dosti premogokopov, ne rudnikov, kamor bi prišli naši rojaki za delom. Tu je sicer dosti velikih tovarn za izdelovanje lesnih produktov, dosti bombaževih predeliv ter velikih oljnih tovarn, kjer pa ni posebne ugodnosti za navadnega delavca. Tu je vedno dovolj delavskih moči na razpolago iz Mehike; in kjer so vposlani Mehikanci tam ni prostora za našega delaveca, kajti Mehikanci delajo navadno za manjše plače in imajo tako pomanki ve delavske organizacije.

Poleg zgoraj omenjene industrije je tukaj glavni vir bogastva zemlje, veliko poljedelstvo in celerarstvo. Vse te tri panoge kmetijstva so se izkazale tako dobre, da je kmetijstvo v slovenski politični javnosti v tej

Razno iz inozemstva.

Prvi mirovni delegat v Parizu.
Preliminarna konferenca se
otvorila 16. dec.

Pariz, 1. dec. — Prvi delegat v mirovnega kongresa so prišli iz Portugalske včeraj v Pariz. Zdaj je definitivno določeno, da se otvorita preliminarna konferenca 16. decembra. Konferenci bodo predsednik Wilson, Lloyd-George, Clemenceau in Orlando. Konferenca se bo vršila v Parizu in omenjeni štirje zastopniki velikih zavezniških sil bodo rešili glavne točke mirovnega programa v sporazumu z ostalimi mirovnimi poslanimi. To se morda izvrši še pred Božičem. Nato bodo poklicani na razgovor zastopniki manjših držav.

Formalni sestanek s poslanimi centralnih držav se bo vršil še enkrat mesec januarja v Versaillesu. Zaveznički jim bodo predložili mirovno pogodbo in oni bodo smeli le sugerirati olajšave.

Pozneje pridejo na vrsto zastopniki neutralnih držav, ki bodo imeli besedo pri sklepanju o ligi narodov.

Nemci izročili prve vagone.

Amsterdam, 1. dec. — Nemci so izročili zavezničkom prve železniške vagone po pogojih premirja. Dati jih morajo 150.000.

1100 židov ubitih v Lvovu.

London. — Iz Kodanja poročajo, da so Poljaki v Lvovu (Galicijo) ubili 1100 židov zadnjeg nedelje. Poljski vojaki so z vrvjo opalili židovski del mesta in potem so metali bombe na hiše in streliči iz strojnih pušk med begajoče žide.

Nemčija je izgubila 200 submarink v vojni.

London. — Nemčija je izgubila 200 submarink tukaj v vojni poletih, ki jih mora zdaj dati zavezničkom.

Strašna draginja na Dunaju.

Berl, Švica. — Avstrija je zato podpisala svojo kapitulacijo, ker je bila absolutno brez hrane in dragin živilskih potreba in je zrila strašna kriza v obraz z bližajočo se zimo.

Po vseh tukaj so bile tamkaj sledče cene živilom, oblike in dragim potrebinam ob času, ko je bilo podpisano premirje: slab obed v gosilini 20 kron; moška oblike srednje kakovosti do 500 kron; par slabih čevljev 60 do 90 kron; par nogavic 20 kron; star, ponošen površnik 150 kron; par starih in raztrganih čevljev iz usnja 50 kron.

Lloyd George zahteva kazen za eks-kajzera.

London. — Lloyd George je dejal v svojem govoru na volilnem shodu zadnji petek zvečer, da se je angleška vlada posvetovala z najboljšimi juristi v državi, ki pravijo, da je bivši nemški cesar zakrivil kriminalno dejanje, za katerega ga zaveznički lahko dobe v svoje roke, postavijo pred sodišče in kaznijo. George je dejal.

"Ali ne bo nihče kaznovan zaradi vojne, ki je požela miljone mladih živiljenj in naredila toliko nesrečo Evropi? Ako ni nihče odgovoren za ta zločin, tedaj obstoji ena pravica, za revne zločince in druga za kralje in cesarje."

Bethmann-Hollweg se pere.

Amsterdam. — Grof Bethmann-Hollweg, bivši kajzervjev kancelar, kateremu grozi revolucionarna vlada s sodelcem zaradi sokrivanja za povzročitev vojne, je dejal teden v intervjuju s časnikarskim poročevalcem, da prizna napake, ampak on da je malo zakrivil. Odločno tajni, da je oh kaj vedel za avstrijski ultimatum, dokler ni bil že dostavljen Srbiji.

Karl Habsburg duševno uničen.

Amsterdam. — Po vseh tukaj je bivši cesar Karl prisel ob pamet. Izguba prestola in mizerija, v katero ga je pahnila revolucija, je tako vplivala nanj, da zdaj seli po cele ure pri mizi in strani predstave, ne da bi se zmenil, kaj se godi okrog njega.

Splošne izgube vojne so že naravnale na 18 milijonov mož.

London. — Po neuradnih poročilih je bivša Avstro-Ogrska izgubila 4.000.000 mož med katerimi je 17.000 mrtvih. Nemčija je izgubila — kakor je poročal berlinski "Vorwaert" — 6.330.000 mož, nepriznate dogodke povzročili pa

katerimi je 1.580.000 ubitih, 4.750.000 ranjenih in 260.000 mož je izgubljenih poleg vjetnikov.

Po uradnem poročilu Anglije izguba njene izgube blizu 1.000.000 mrtvih in 2.391.267 ranjenih. Francija ima po neuradnih vstekh 1.300.000 mrtvih in več kot dva milijona ranjenih in pogrešnih.

Združene države so že uradno poročale, da imajo 53.160 mrtvih in 182.918 ranjenih.

Skupne izgube omenjenih petih držav do danes so 16.257.384 mož.

Zavezniško bojno brodovje v Odesi.

Kijev, Ukrajina. — Angleška križarka "Agamemnon" v spremstvu francoskih in angleških torpedov je priplula 26. novembra v pristanišče Odese.

Ameriške vesti.

PREISKAVA PROTI PROFITARSTVU.

Chicago, III. — Živilska uprava je pričela preiskavo proti profitarnemu. Živilski upravitelj za državo Illinois, mr. Wheeler, in namenitnik državnega pravdnika Frederick Dickinson sta obdržavala v petek konferenco, da izdelata načrt za preiskavo.

Zbrali bodo dokaze, ki so po mnenju državnega pravdnika Clyna največ zakrivili visoke cene, da bodo krive kaznovani. Po sedbi državnega pravdnika so povzročili visoke cene sledči vzroki:

Profitarno.

Nagromadenje živil.

Poizkušeno podkupovanje uradnikov živilske uprave in drugih zvezniških, državnih ali občinskih uradnikov.

Zarota, da se z uničenjem sprjenju podvrženih živil povlačijo cene.

Izdajanje poročil o troških in profitih podjetnikov, trgovcev na debelo, komisijonskih trgovcev ali trgovcev na drobno.

Povišanje profita po medkupčinski in prekupčevalski metodi, ki je prepovedana po živilskem zakonu in dočimbah, ki izvirajo iz njega.

Mr. Dickinson je naznani, da se bo preliminarna preiskava natančala na izpovedi predecentov in konzumentov.

Zvezni delavski departement je objavil lestvico, ki pokazuje, kako se je podražil živež od avgusta 1. 1914 do novembra 1918.

Po tej lestvici se je živež podražil takole:

	Avg.	Avg.	Nov.
Mast. (funti)	.15	.32	.52
Kokoši (funti)	.20	.35	.38
Jajca (izuzeti)	.28	.47	.78
Maslo (funti)	.38	.49	.70
Mleko (kvartili)	.10	.12	.14
Krhi (funti)	.06	.08	.06
Moka (funti)	.03	.06	.05
Koruzna moka (funti)	.01	.02	.02
Krompir (funti)	.07	.08	.10
Sladkor (funti)			

V odstotkih so se ta živila podražila takole:

Mast. 115

Kokoši 61

Jajca 162

Maslo 111

Mleko 40

Kruh 58

Moka 103

Koruzna moka 107

Krompir 38

Sladkor 44

Kako je podražitev učinkovala v raznih mestih na državski pročinu ali 100 ali več družin, pokazuje poročilo v drugi tablici. Številke v vsaki vrsti pokazujejo, za koliko so se v družini aktualno površinski živilski troški v prečni razdalji, če jih primerjamo s stroški leta 1914.

Dec. Dec. Marso Avg.

Chicago, Ill.	1915.	1917.	1918.	1919.
2.64	5.42	14.82	49.81	
2.65	5.40	14.78	49.71	
2.66	5.38	14.74	49.62	
2.67	5.35	14.70	49.53	
2.68	5.32	14.66	49.44	
2.69	5.29	14.62	49.35	
2.70	5.26	14.58	49.26	
2.71	5.23	14.54	49.17	
2.72	5.20	14.50	49.08	
2.73	5.17	14.46	48.99	
2.74	5.14	14.42	48.90	
2.75	5.11	14.38	48.81	
2.76	5.08	14.34	48.72	
2.77	5.05	14.30	48.63	
2.78	5.02	14.26	48.54	
2.79	5.00	14.22	48.45	
2.80	4.97	14.18	48.36	
2.81	4.94	14.14	48.27	
2.82	4.91	14.10	48.18	
2.83	4.88	14.06	48.09	
2.84	4.85	14.02	47.99	
2.85	4.82	13.98	47.90	
2.86	4.79	13.94	47.81	
2.87	4.76	13.90	47.72	
2.88	4.73	13.86	47.63	
2.89	4.70	13.82	47.54	
2.90	4.67	13.78	47.45	
2.91	4.64	13.74	47.36	
2.92	4.61	13.70	47.27	
2.93	4.58	13.66	47.18	
2.94	4.55	13.62	47.09	
2.95	4.52	13.58	46.99	
2.96	4.49	13.54	46.90	
2.97	4.46	13.50	46.81	
2.98	4.43	13.46	46.72	
2.99	4.40	13.42	46.63	
3.00	4.37	13.38	46.54	
3.01	4.34	13.34	46.45	
3.02	4.31	13.30	46.36	
3.03	4.28	13.26	46.27	
3.04	4.25	13.22	46.18	
3.05	4.22	13.18	46.09	
3.06	4.19	13.14	45.99	
3.07	4.16	13.10	45.90	
3.08	4.13	13.06	45.81	
3.09	4.10	13.02	45.72	
3.10	4.07	12.98	45.63	
3.11	4.04	12.94	45.54	
3.12	4.01	12.90	45.45	
3.13	3.98	12.86	45.36	
3.14	3.95	12.82	45.27	
3.15	3.92	12.78	45.18	
3.16	3.89	12.74	45.09	
3.17	3.86	12.70	44.99	
3.18	3.83	12.66	44.90	
3.19	3.80			

Z ognjem in mečem.

ZGODOVINSKI ROMAN.

Poljski spisal Sienkiewicz. — Poslovenil Podravski.

(Nadaljevanje.)

XIII.

Drugo jutro zgodaj so pešci in jezdenci kozške vojske zapuščali Sič. Čeravno še kri ni omadevala stepa, bil je to vendar začetek vojske. Polki so šli za polki, kakor se kobilice ogrete po pomladanskem solnemu vsplojje iz trsičja na Čertomeliku na ukrajinske njive. V lesu, za Bazavlukom, so že čakali na pohod pripravljeni Tatarji. Šest tisoč odbranljivih bojevnikov, oboroženih ne dosti bolje od navadnih čambulovih roparjev, prislo je na pomoč Zaporozecem in Hmelničkemu. Ko so jih mojstri ugledali, metali so čapke kvišku. Odzval se je strel iz pušk in samokresov. Kozški krik, združen s tatarskim hallakovanjem, odneval je do neba. Hmelnički in Tukaj-hej, oba pod prapori iz konjških repov, skočita skupaj in se ceremonijalno pozdravita.

Z navadno kozško in tatarsko gibčnostjo je bil sestavljen red; potem se je vsa vojska pričela pomikati naprej. Na obeh straneh so šli Tatarji, na sredi pa je stopal Hmelnički z jezdci, za katerimi so stopali strašni zaporožki pešci, dalje "puškarji" s topovi, tabor, vozovi, na njih taborišeni služabniki, zaloge živeža, naposled čehani s čedami in živino.

Prestopivši bazavluški gozd, razkropili so se polki po stepi. Vreme je bilo lepo. Noben oblačil ni zakrival neba. Ljubični vetrč je pihjal od severa proti njim. Solnce je ogrevalo ljudi in evtljice v pustinji. Pred vojsko so se razprostirala Divja Polja, kakor morje brez konea in pri pogledu na nje je prevzelo veselje kozška sreca. Velika rdeča zastava z nadangeljem Mihailom poklonila se je nekolikokrat, pozdravljajoč rodno stepo; po ujtem vzgledu pripognili so se vse bunčuki (konjški repi) in polkovniška znamenja. Iz vseh prs odzval se je samo eden krik.

Polki so se svobodno razkropili. Dovbiški (boharji) in teorbanti pomaknje se naprej na čelo vojske. Nato so lagrmeli bobni, zabrenale teorbane; z njimi vred je zadonela pesem, ki jo je pele na tisoče grl, da je kar potresala ozračje in stepo:

"Hej vi stepi, vi ridnije,
Krasnim evitom pisanije,
Jako (kakor morje) širokije!"

Teorbani so izpustili konjem vajeti ter sklojeni vznak na sedlo, z očmi vptimi v nebo, vdarjali ob strume teorbane. Bohnarji razprostrani roke nad glavami, bili so ob svoje mediene obroče, "dovbiši" pa so tolkli ob koste, pojoč z debelim glasom pesmi, spremljane z žvižganjem tatarskih piščalk. Vse to se je zlilo v nekako divjo in turobno harmonijo, kakor je bila sama pustinja. Vsi polki so bili kakor pijani! Vojaki so kmili z glavami po taktu pesmi. Naposled se je zdelo, da je vsa stepta le ena sama pesem, gugajoča se skupno z ljudimi, konji in zastavami.

Prepišene jate ptic so se dvigale s tal ter letele pred vojsko, kakor kaka zračna vojska.

Ceskratno vtičneta petje in godba. Tačas je bilo slišati samo lopot praporov, topot in rezgetanje konj in škrpanje taboričnih voz, podobno kruku labudov ali žerjavov.

Na čelu pod veliko rdečo zastavo in pod hruškom je jahal Hmelnički v rdeči opravi na belem konju, držeč pozlačeno bulavo v roki.

Ves tabor se je pomikal počasi ter mahal proti severu, pokrivajoč kakor grozen val reke dobrave in mogile, napoljujoč s šumom in hrupom stepno puščavo.

Od Čehrina, od severnega konca pustinje, pa je plaval proti temu nasproti drugi val kraljevih vojsk; bil mu je poveljnik mladi Potočki. Tu so šli Zaporozci in Tatarji z radostno pesmijo na ustih, kakor na gostijo, tam je resnobia vojska huzarjev korakala turobno, kakor da ne gre rada v boj brez slave. Tu pod rdečkasto zastavo je star, izkušen vojskoved na grozno stresal bulavo, kakor govor si svoje zmagje in osvetje; tam pa je jedil na čelu vojske mladenči zamisljenega lica, kakor zavedajoč se svoje bližnje in turobne usode.

Ločila je vojski le še velika stepna planjava.

Hmelnički ni hitel. Računal je na to, da kolikor bolj se oddalji mladi Potočki v puščavo, toliko ložje ga bo premagal. Med tem so prihajali vedno novi ubežniki iz Čehrina. Povoloče in vseh pobrežnih ukrajinskih mest ter krepili vsakega dne zaporozko moč, dlonajoč ob enem poročila iz nasprotnega tabora. Po njih je izvedel Hmelnički, da je star hetman poslal sina samo z dvema tisočema jezdcev po suhem, šest tisoč semenov (Kozakov nabranili v domači deželi) in tisoč nemških pešcev pa na čajkah po Dnjepru. Obojim je bilo ukazano, da imajo biti v zvezi med seboj. Ta ukaz so prenomili že prvi dan; ladje, katere je nesel bistri Dnjeper, so po obrežju jezdeči huzarje zelo prehiteli, ker so one močno ovirali prehodi čez razne reke, ki se stekajo v Dnjoper.

Hmelnički, žeče, da bi se še bolj ločili eden od drugega, ni hitel. Tretji dan svojega odhoda je razstavil svoj tabor okoli Komišje vode ter počival.

Med tem so prednje straže Tuhaj-beja dobile novih poročil. Došla sta dva dragoneca, ki sta takoj za Čehrinom zbežala iz tabora Potočkega. Jahanjoč dan in noč, sta močno prehitela svoj tabor. Tako se napotita k Hmelničkemu.

Njune besede so potrdile vse, kar je bilo Hmelničkega o močih mladega Potočkega že zna. Prinesla sta še novico, da sta poveljnika semnov, ki plavajo z nemško pehoto na ladjah, stari Barabas in Krečovski.

Hmelnički, ko sliši ti imeni, skoči naglo na noge.

"Krečovski, poveljnik perejšavske posadke!"

"On, on, jasno velmožni hetman," odgovorita dragoneca.

Hmelnički se obrne k navzočim hetmanom:

"Naprej!" zapove z gromičkim glasom.

Ni se pretekla ura, ko se je začel pomikati tabor zopet naprej, dasiravno je že solnce zahajalo in noč ni obetała biti posebno prijetna. Nekaki zrudeli oblaki so se valili na zadnjo strani neba, podobni zmajem, ki so se bližali, kakor bi se hoteli spustiti v boj.

Tabor se je pomikal na levo k Dnjeprovemu obrežju. Šli so tiho, brez pesni, brez bobnanja in godbe, pa urno, kolikor jim je dopuščala visoka trava. Trava je bila tu tako visoka, da so se časih vojaki v njej popolnoma skrili in izginili iz pred oči; zdele se je, da raznobarvne zastave same plavajo po stepi. Jezdeci so narejali pot vozovom in pešcem, kateri, s težavo se naprej ponikajoč, so v kratkem znatno zaostali. Med tem je noč počivala stepo. Bledi mesec je priplaval polagona na nebo. Ker so ga zadrževali vsak hip oblaki, je začaril, pa zopet ugaševal, kakor svetilnica, katere svetlobo tvira pih vetra.

Bilo je že okoli polnoči, kar so oči Kozakov in Tatarjev opazile v daljavi nek črn predmet, štrel v temi proti nebu.

Bilo je zidovje Kudaka.

Prednje straže so se v temi približale pod grad tako previdno in tisoč kakor volkovi, ali ponočni ptiči. Nemara se vojski posreči, da pride neopažena mimo v spanje zazibane trdnjave!

Toda naglo bliski na nasipih osvetli temo, straten grom potrose Dnjeprove skele in ognjena krogla, delajoč ognjen krog na nebu, pada v stepno stravo.

Enooki ciklop Grodzicki je dal s tem na znanje, da čuje.

"Pes enooki!" zamoljila Hmelnički Tuhaj-beju. "Celo ponoči vidi!"

Kozaki so šli mimo grada; da bi ga vzel, na to sedaj, ko jim je kraljevska vojska nasproti, niso mislili — ter hiteli dalje. Toda Grodzicki je strejal za njimi s topovi, da se je kar grajsko zidovje treslo. Ni jih sicer oviral v pohodu, pač pa je strel svaril vojsko, plavajočo po Dnjepru, ki ni mogla biti daleč.

Pred vsem je grom kudaških topov našel odnev v sreči in nesih Skretuskega. Mladi vitez, katerega je Hmelnički ukazal peljati na vozu za seboj, je drugi dan hudo zbolel. V boju na Hortelic ni sicer dobil smrtne rane; pa zgrubil je toliko krvi, da je le malo življenja še ostalo v njem. Njegove rane, ki mu jih je stari kantarej po kozški zvezal, so se odprle; prijela se ga je mrzlica, tako da je to noč, le napol se zavedajoč, ležal na kozškem vozu, ne vedoč več za božjih svet. Šele kudaški topovi so ga zbudili. Odpril je oči, dvignil se na vozu ter se začel ozirati naokoli. Kozški tabor se je pomikal v temi kakor ples duhov; na gradu je grmele in bliskal se raznobarvni din. Ognjene krogle so skakale po stepi, rohneč kakor zdivjani psi. Pri tem je taka žalost, taka tesnoba prevzela gospoda Skretuskega, da je bil pripravljen takoj umreti, da bi le njegova duša mogla prileteti do svojih. Vojska! Vojska! A on je v sovražnem taboru, brez orožja, bolan, nezmožen se dvigniti na vozu! Ljudovlada je v nevarnosti, pa ji ne hiti na pomoč. Tam v Ljubnem je gotovo vojska že na nogah. Knez z bliščimi očmi dirja pred vrstami. Na katero stran pomigne z bulavo, tječaj udari takoj tristo kopij, kakor tri sto gromov. Pri tem so različni znani obrazji jeli stopati namestniku pred oči: Mali Vodoljevski jezdil na čelu dragoncev s svojo tanko sabljivo v roki. To je borile nad horile! Nad kogar zaviti svojo sabijo, ta leži v mogili! Tam znoči gospoda Podlipeta dviga svoj velikanski zevrikaptur! Odseče li tri glave, ali ne? Duhovnik Jakolski teka okoli praporov ter moli, drže roke kvišku. Star vojak je, zato se ne more premagati ter zavpije vensil: "Bij! Ubij! Glej, oklopni pokljado že mah konjem v ušesa, polki drve naprej, se razkrope, beže: bitka se bliža!"

Naglo se spremeni prizor. Pred namestnikom stoji Helena: bleda, z razpuščenimi lasmi, milo kliče: "Reši me, ker me Bohum preganja!" Gospod Skretuski hoče planiti z voza, kar znani glas reče: "Leži vendar, dete, če ne, te zvezem!"

Bil je to taborišeni esau Zahar, kateremu je Hmelnički ukazal paziti na namestnika, kakor na oči v glavi, ki ga polaga nazaj v voz, pokrita s konjsko kožo ter vprašuje:

"Kaj ti je?"
Pri teh besedah se Skretuski zdrani. Prikazni izzinejo. Vozovi se pomikajo po Dnjeprovem obrežju naprej. Hladni vetrč pihlja od reke, noč bledi. Povodnji ptiči začenjajo svoj jutranji sun.

"Čuj, Zahar, smo li že prešli mimo Kudaka?" vpraša gospod Skretuski.

"Že," odvrne Zaporozec.

"Kam greste?"

"Ne vem. Bitka, pravijo, bude, toda jaz ne vem ničesar."

Na te besede radostno zatriplje srce v prsi gospoda Skretuskega. Misli je, da bo Hmelnički Kudak oblegal in da se s tem vojska začne. Med tem pa je po nagnici, s katero je divil naprej, bilo soditi, da je kraljeva vojska blizu, in da je Hmelnički samo radi tegi šel mimo trdnjave, ker se je hotel izoghniti njenim topovom. "Nemam bom še danes prost," si misli namestnik ter dvigne hvaljeno oči proti nebu.

XIV.

Grom kudaških topov je slišala tudi vojska, plavajoča na bajdkah (ladjah) pod poveljništvo starega Barabasa in Krečovskega.

Ta vojska je bila sestavljena iz šest tisoč regestrovih kozakov in enega polka izborne nemške pehotne, kateremu je bil poveljnik Hans Plik.

(Dalje prihodnja.)

PRAKTIČNI LJUDJE.

Washington, D. C. — Ko se je pricela influenca po deželi in so bila gledališča zaprti, obisk soj je bil ustavljen, so praktični ljudje znali porabiti druge svoje čas. Neka družba gledališča in gralečev je odšla na delo v muničijsko tovarno. Nekateri učitelji in duhovni so si poiskali delo v ladjedelnih.

V Youngstownu se je dogodil izreden slučaj. Zelezniški uradniki so hodili po delavce na policijska sodišča, da so obsojene z delom na prgi ali v skladisču odslužili denarno globo. Ko je prišla influenca v mesto in se pricela širiti, so zapris salune. Kakor hitro so bili saluni zaprti, ni bilo na policijskih sodiščih malih grešnikov in zelezniški uradniki so bili v veliki zadregi za delavec.

ZASLIŠANJE V ZADEVI USNJARSKIH DELAVCEV KONČANO.

Sheboygan, Wis. — Tukaj je končalo zaslišanje proti Američan Hide and Leather kompaniji in Badger State Tanning kompaniji. Rezultat zaslišanja bo predložen zveznemu delavskemu odboru, da izreče končno.

Zaslišanje se je vrnilo na obtožbo Američske delavske federacije, ki je obtožila, da so v obrežnih tovarnah nastopali nezakonito proti delavcem, ki so se pridružili lokalni uniji. Superintendent tovarn — Fred Zehetske in Fred Schnellen — nista na povabilo prisega pred odbor, da ju zasliši.

PRIČUJOČNOST DUHA.

Stamfort, Conn. — Ko se je John G. Stoll s svojim letalom Custissovo sistema nahajal 4000 čevljev visoko od tal, je pričelo letalo goreti, ki ga je vodil lajnat D. E. Buttis.

Pilot je obrnil letalo hitro proti vrta in se je pricel spuščati na tla, Stoll je pa pograbil gasilni aparat in brizgal kemikalije na ogenj. Tako sta letalec srečno prišla na tla. Pričujočnost duha je njenim resila življenje.

Winter Quarters, Utah. — V zadnjem dopisu iz tega mesta se je urinila neljuba pomoč pri imenu Rozalije Markošek, v omenjenem dopisu pa je bilo poročano, da se piše Markovič. Pravilno, kakor že prej omenjeno, bi se moral glasiti Markošek.

John Reven. — Na se je ne koljč njenih jeze in mazevanja, ker sicer je v nevarnosti trajanje. Meni se ne zde tako napačni in prav lahko shajam z njimi in se mi zdi, da me imajo celo radi. Mehikanci so sovražniki Amerike; to je lahko opaziti in tudi sami ti to zaupno priznajo, zato dosti bolj ljubijo človeka druge narodnosti.

Reka Rio Grande je mejna reka med Združenimi državami in Mehikom in dolina po kateri teče omenjena reka, je dobila ime Rio Grande Valley. Ta dolina je dolga približno tisoč milj ali v tem dopisu sem imel v mislih samo del rio-grandske doline v zahodnem Texasu, El Paso county. Kajih 30 milj na vzhodni strani mesta El Paso je dolina gosto obitvana a dalje v dolino pa je še na tisoče akrov neobdelane zemlje.

Tukajšnjim Slovencem pa prisporedam, naj se tudi v bodočem zanimajo za gibanje Slov. rep. zdržanja, se udeležujejo sej ter gmotno in moralno podpirajo razširjanje naših idej in pripomoči takoj čim preje do pravnega mima in prave zodnjene in demokratične federativne republike na slovenskem jugu.

Anton Kodrič.

INDIJANCI V ALASKI SO UVEMLI PASJI DAVEK.

Junee, Alaska. — Celo domaćini v Alaski se vznemirijo, ker se psi prehitro množe. V indijanski vasi Hoona so naložili pasji davek in narodili čuvanje, da nstreli vsakega psa, če ni gospodar pletjal zanj davka.

Kašelj

je veščanji gost skor po vseh hišah: nihče ni nepristeli taga nadaljnega gosta; in vendar se tako rad in nepridokavanje pojavi in ostaja, da rad daje časa pri njej. Odzitega je v kaškom dobrim zdravilom, preden se ne ukorenji v vašem telesu. Vzemite splošno znano zdravilo zapesti kašelj in to je: